

Monologen in verzen (A)

1) Uit “Atropa, de wraak van de vrede” van Tom Lanoye

Deel twee “Trojaanse vrouwen rouwen” tweede scene

*Andromache is de vrouw van de Trojaanse kroonprins Hector. Hekabe is zijn moeder.
Hekabe, Andromache en andere vrouwen dwalen tussen de ruïnes van de verwoeste stad Troje.*

Andromache

(met zontje op de arm tegen Hekabe)

Laat mij u steunen in een strijd die vrouwen past,
Maar wil verdragen dat ik u ook zacht berisp.
Ik ben uw dochter niet, slechts moeder van uw kleinzoon...
Ik deel uw bloed niet, maar ik deelde met uw zoon
Het bed, vóór hij het ruilde met zijn graf... Heb ik
Niet evenveel als u op radeloosheid recht?
U had vier kinderen: twee prinsen, twee prinsessen.
Ik heb er één, te jong om prins te zijn, te oud
Om wat hij zag weer te vergeten, te klein
Om zonder vader voort te leven. Zonder stad
Of kroon — wat voor bestaan zal ik voor hem verzinnen?
Wat wordt zijn lot, en dus het mijne? Waar? Met wie?
Wie wil zich niet vergrijpen aan Andromache,
Van Trojes grootste held de vrouw en nu de weduwe?
U was al koningin. Ik zal het nimmer zijn.
Uw leven, lang en goed gevuld, nadert zijn eind.
Hoe lang moet ik op die genade wachten en
Welk noodlot is mij in de tussentijd beschoren?
Als men kan kiezen tussen voortbestaan in kommer
En zonder schande mogen gaan — wat kiest men dan?
Een dode voelt verdriet noch pijn, dus lijdt hij niet.
Laat dat een troost zijn die ons bindt en zalft als wij,
Door smart verscheurt, uw zoon gedenken, en mijn man.

2) Uit “Romeo en Julia” van William Shakespeare

Tweede bedrijf 2^e scene

Romeo is in het geheim naar Julia 's huis gekomen om haar zijn liefde te verklaren. Julia geeft antwoord.

Julia

Je weet, de nacht omsluiert mijn gezicht-
Je ziet de bloes niet die mijn wangen kleurt
Om wat jij mij daarnet hebt horen zeggen.
Graag bleef ik vormelijk- graag, graag had ik
Herroepen wat ik zei. Maar, vorm, vaarwel.
Je houdt van me? Ik weet, je zegt wel ‘ja’,
En ik geloof je. Maar – zweer je erop,
Dan kan je ontrouw blijken. Jupiter,
Hoor ik, lacht om de meened van verliefden.
O lieve Romeo, hou je van mij,
Zeg het dan eerlijk. Zeg me, als je denkt
Dat ik me al te snel laat overreden:
Dan zal ik streng zijn, nukkig en ‘nee’ zeggen.
Ten minste, als je mij wilt winnen: anders,
Om niets ter wereld. O lieve Montecchi,
Ik ben, ik weet het, als een dwaas verliefd
En daarom vind je mij misschien lichtzinnig,
Maar weet signor, ik zal oprechter blijken
Dan zij die- zogenaamd- gereserveerd doen.
Afstandelijker was ook ik geweest,
O ja, als je me niet had afgeluisterd
Toen ik zo argeloos mijn hart blootlegde.
Vergeef me dus en zie mijn openheid,
In duisternis onthult, niet aan voor spel.

3) Uit “De Mensenhater” van Molière

Eerste bedrijf, eerste scene

Alceste, de mensenhater, ligt overhoop met de hele wereld. In deze monoloog legt hij aan zijn vriend Philinte uit waarom hij de mensheid haat.

Alceste

Mijn haat is algemeen, en ze geldt allen.
De ene helft is vals en boos en slecht,
De andere loopt daar weer achteraan,
En koestert niet de felle, sterke haat
Voor dat soort schurken als wel nodig is.
Je ziet het resultaat van die meegaandheid
Heel fraai vertegenwoordigd in de ploert
Met wie ik een proces heb; door zijn masker
Ziet zelfs een kind nog wat hij aan hem heeft.
De hele wereld weet: Hij is een boef.
Zijn honingzoete stem, zijn blik omhoog,
Alleen wie van heel ver komt trapt erin.
Men weet dat deze lage lomperik
Door vuige listen zich heeft opgewerkt,
En dat zijn stralende positie nú
Verdienste blozen laat, de deugd voor gek zet.
Je kan over hem schelden wat je wil,
Zijn schamele eer wordt door geen mens verdedigd;
Noem hem infaam, een schurk, een schobbejak,
En niemand, werkelijk niemand spreekt je tegen.
Toch is hij met zijn grijns bij allen welkom;
Men juicht hem toe, en iedereen geeft pootjes.
Hij dringt zich in: en valt er door een list
Een baantje te verwerven, dan krijgt híj het,
Dan blijven zelfs de besten in de kou staan.
Vervloekt! Al die égards voor onverlaten
Slaan steeds weer nieuwe wonden in mijn vlees,
En soms krijg ik ineens geweldig zin

Naar een woestijn, ver van de mens, te vluchten.

4) Uit “Esmoreit” auteur onbekend, hertaling Gerrit Komrij

Esmoreit is een van de oudste Nederlandse toneelstukken, de Abele spelen. Esmoreit, de titelrol, is de kroonprins van Sicilië. Zijn geboorte is een tegenvaller voor zijn neef Robberecht, die tot dan toe de troonopvolger was. Hij besluit daarom Esmoreit te vermoorden.

Robberecht

Ai mij, ai mij – dat mij zo’n ramp
Als de geboorte overkwam
Van Esmoreit, die neef van mij!
Ik zou, dacht ik, de koning zijn
Zodra mijn oom gestorven was.
En nu heeft me dat oud karkas
Een kind gekregen bij zijn vrouw!
O Sicilië, jij wonderwoud,
Jij lustprieel, jij heerlijk rijk.
Mij val je, met je heerlijkheid,
- Mij, bastaardkind – nu nooit meer toe.
Dit feit maakt me zo droef te moe,
Dat het mijn dood nog worden zal.
Hoe – bij wie mij schiep en ’t Al –
Dit mormel uit de weg geruimd?
Ik mag geen ogenblik verzuimen.
Daarop te broeden. Het doen stikken?
Verdrinken? Niet één ogenblik
Vergeten, *dat* – wat het ook kost –
Tot *ik* het eenmaal ben, de vorst van Sicilië, ’t zoete land.
Ik moet ook broeden op de schande
Die ik *haar* toebrengen kan,
De koningin – zodat haar man
Nooit meer met haar slaapt, die held.
Dit wordt *mijn* land – vooropgesteld
Dat ik dit plan weet te voldoen.

5) Uit “Julius Caesar” van William Shakespeare

De Romeinse leider Caesar is vermoord in een samenzwering door lieden van wie Caesar dacht dat het vrienden waren. Marcus Antonius, die loyaal is aan Caesar, houdt een toespraak

Marcus Antonius

Wie tranen plengen kan, zij thans bereid.

U allen kent deze mantel. Ik weet nog,
de eerste keer dat Caesar hem aantrok;
't was op een zomeravond in zijn tent
de dag dat hij de Nerviërs versloeg.

Kijk, hier drong Cassius' dolk doorheen; en zie,
hier hieuw de rancuneuze Casca toe.

De teerbemide Brutus hakte – hier;

Toen trok hij zijn vervloekt stuk staal terug:

Merkt op hoe Caesars bloed is nagesneld,
als rende het de deur uit om te zien
of Brutus zo onmenselijk had geklopt.

U weet, dat Brutus Caesars engel was.

O goden, hoe had Caesar Brutus lief!

Dit was de wreedste stoot van allemaal,

Want toen de edele Caesar hem zag steken

Heeft ondank, sterker dan verradershand,

Hem neergeveld: toen brak zijn machtig hart

en met zijn mantel voor zijn trots gelaat

de Grote Caesar viel.

O stadgenoten, welk een val was dat!

Daar vielen ik en u, wij allen neer.

Proza (B)

6) Uit “De Meeuw” van Anton Tsjechov,

Trepljow is schrijver en Nina is actrice. Toen ze jong waren heeft zij als beginnend actrice in zijn stukken gespeeld. Ze zijn uit elkaar gegroeid, op zoek naar roem en succes, en nu zien ze elkaar na jaren weer terug in de werkkamer van Trepljow.

Kostja

Nina, ik heb je vervloekt en gehaat, en je brieven en foto's verbrand, maar iedere minuut van mijn leven heb ik gevoeld dat ik innerlijk voor eeuwig de jouwe was. Ik heb je niet kunnen vergeten Nina. Van de tijd af, dat ik je heb verloren en begon te publiceren is het leven me ondragelijk geweest en ik heb het verschrikkelijk moeilijk...

Het is, of er plotseling een eind aan mijn jeugd is gekomen, net of ik al negentig jaar op aarde heb rondgezworven. Ik heb je naam geroepen, heb de grond gekust, waar je over gelopen hebt; waar ik ook keek, overal zag ik jouw gezicht voor me. Die strelende glimlach, die me in de beste jaren van mijn leven een lichtbaken is geweest...

Ik ben zo alleen, geen mens die zich om mij bekommert, ik leef in de kilte van een onderaardse kelder en wat ik ook schrijf, het valt allemaal even dor en stug uit. Toe Nina, blijf nu hier, alsjeblieft, of anders, laat me met je meegaan!

7) Uit “Othello” van William Shakespeare in de bewerking van toneelgezelschap Dood Paard

Iago spreekt tegen Rodrigo, die verliefd is op Desdemona. Desdemona is getrouwd met Othello. Rodrigo is wanhopig. Iago heeft een plan waardoor Rodrigo haar toch kan krijgen.

Iago

Kom op, wees een man.

Jezelf verdrinken.

Katjes en puppies verdrink je.

Ik ben je vriend

En met ankerkabels verbind ik me aan datgene wat jou toekomt.

En nooit kon ik je beter helpen dan nu.

Maak je bezit te gelde

Ga mee met de oorlog

En plak een baard op dat lieve gezichtje.

Desdemona zal niet lang verliefd blijven op die naffer

en hij niet op haar.
Het was een oplaaiende vlam
Die even plotseling weer zal uitdoven.
Die Arabieren willen altijd weer wat anders.
Het voedsel dat hem nu zo zoet smaakt als honing
Zal snel bitter worden als zwarte thee.
Ze moet hem gaan inruilen voor iets jongers.
Als ze genoeg heeft van zijn lichaam
Zal ze haar foute keuze inzien.
Ze moet hem inruilen. Dat moet.
Zorg daarom voor geld.
Als je jezelf kapot wil maken
Doe het dan op een elegantere manier dan verdrinken.
Het moet wel heel bizar lopen als zo'n heilig ritueelje
En de broze belofte tussen een zwervende Berber en
Een super-fijnzinnige Venetiaanse jou ervan weerhoudt
Van haar te genieten.
Haal je geld op.
Je verdrinken maakt meer kapot dan je lief is.
Liever hangend het genot omarmen
Dan zinkend haar lijf te missen.

8) Uit “ De komst van de scorpioen” van Bernhard Marie Koltes.

Cal en Horn zijn opzichters op een bouwplaats in een West Afrikaans land. Een van de arbeiders in omgekomen. Cal vertelt zijn versie van het verhaal aan Horn.

Cal

We stonden naar de lucht te kijken, de arbeiders en ik; de hond had de storm geroken. Er steekt een kerel de bouwerij over. Ik zie hem. Op dat moment barst er een geweldig onweer los. Ik schreeuw: “hier, Toubab, hier” De hond steekt zijn snuit naar voren, zet zijn haren overeind: hij heeft de lucht van de dood in zijn neus, en dat windt hem op, dat arme beest. Daarop zie ik hem naar die neger aan de overkant rennen, door de stromende regen heen. “Hier Toubab” Roep ik- 't arme beest. En dan, middenin die heksenketel, met overal schichten, zie ik opeens een reusachtige blikseminslag. Toubab blijft staan, en allemaal kijken we. En daar zien we die neger omvallen, onder het gerommel van de donder en terwijl de regen met bakken uit de hemel valt. Hij is geraakt en hij gaat languit neer in de modder. Er komt een zwavellucht op ons af, en dan opeens het lawaai van een vrachtwagen die aan komt stormen. Mijn hond is weg. Mijn Toubab is weg. Ik kan niet zonder hem slapen Horn. Al vanaf dat hij zó klein is slaapt hij bovenop me. Hij heeft altijd de weg terug weten te vinden. Op zijn eentje redt hij het niet, het arme beest. Ik hoor hem niet meer blaffen: ze hebben hem opgevreten.

9) Uit “Oom Wanja” van Anton Tsjechov

Derde bedrijf

Sonja is verliefd op Astrov, de dokter. Ze biecht haar liefde op aan Jelena, de tweede vrouw van haar vader.

Sonja

Nee Jelena! Niet waar! Als een vrouw lelijk is, krijgt ze altijd te horen: “maar je hebt zulke mooie ogen, je hebt zulk prachtig haar!”... Ik hou nu al zes jaar van hem, ik hou meer van hem dan van een moeder; ieder ogenblik van de dag voel ik hem om mij heen, voel zijn handdruk in mijn vingers; en dan kijk ik naar de deur en wacht ik en aldoor is het me net, of hij zo dadelijk zou kunnen binnenkomen. En dan, zie je wel, hoe ik steeds maar mijn toevlucht bij jou kom zoeken om over hem te praten? Nu is hij elke dag bij ons, aar hij kijkt niet naar me om, ziet me niet... O, het is zo vreselijk! Ik heb helemaal geen hoop meer, niets, niets heb ik meer!

O lieve god geef me kracht. De hele nacht lang heb ik gebeden... Vaak ga ik uit eigen beweging naar hem toe, knoop zelf een gesprek met hem aan, kijk hem in zijn ogen... Ik heb geen trots meer, geen kracht meer om me in bedwang te houden... Ik kon mezelf niet langer beheersen en heb gisteren aan oom Wanja bekend dat ik van hem hield... En het hele personeel weet ervan, dat ik hem liefheb. Iedereen weet het.

10) Uit “Mamma Medea” van Tom Lanoye

Jason, een Griekse held, die het gulden vlies heeft veroverd, is getrouwd met Medea, die hem heeft geholpen bij zijn heldendaden. Hij heeft besloten te verlaten en te trouwen met prinses Kreousa van Korinthe. Medea is daarop zo woedend geworden dat de koning van Korinthe haar met haar kinderen verbannen heeft. Medea zal dus vertrekken. Kreousa spreekt tegen Medea

Kreousa

Geef me een kans. Nee, wend je hoofd niet af. Alsjeblieft. Dit is ook niet gemakkelijk voor mij. Iedereen heeft me dit ontraden. Vader heeft het me verboden. Hij is bang dat je me iets zult aandoen. Maar ik kan niet geloven dat jij zo bent. Laten wij praten Medea. Ik draag je geen kwaad hart toe. Maar de zaken staan zoals ze staan. Ik heb me er hard en lang tegen verzet. Jason ook, echt waar. We vonden dat het niet kon. Maar onze liefde was te sterk. Jason is ook zo'n schat. Het is voor hém dat ik hier sta. Kom op je beslissing terug. Hij gaat eraan kapot. En ik voel me er ook beroerd bij. We willen jou niet in de steek laten. En de jongens dan? Maak hen niet het slachtoffer. Het zijn echt twee superkereltjes. Zij zijn hem het liefste op de hele planeet. Daar kom zelfs ik niet tussen. Maar ook jij ligt hem nog heel na aan het hart. Ik ben zo jaloers, dat ik hem niet heb mogen kennen toen hij jong was. En als hij dan vertelt hoe alles fout gelopen is, ligt hij vaker wel dan niet te huilen in mijn armen. Jij betekent zoveel voor hem Medea. Wees redelijk en blijf. Ik zal met vader praten. Hij maakt je uitwijzing ongedaan, als ik het vraag. Mij kan hij niets weigeren. Zeg ja.